

HOE DETERMINEREN WE VEZELKOPPEN II.

Aan de hand van de "Flore" van Kühner en Romagnesi bespreken we ditmaal de knobbelsporige vezelkoppen. Enkele soorten, welke door Huysman zijn beschreven in Fungus 25, pag.22-30 (1955), lassen we echter in en tevens enkele soorten, die in ons land wel voorkomen, doch niet in de "Flore" worden vermeld, maar wel in het bekende werk van Heim: Le Genre Inocybe.

Evenals bij de gladsporige vezelkoppen, die we in Coolia 10:1-2. de revue lieten passeren, is het ook bij deze groep zaak om zoveel mogelijk materiaal te verzamelen, liefst ook jonge ex. erbij.

Let vooral op de steel, bij meerdere soorten heeft deze een knobbeltje, dat vaak net in de grond zit. Dat knobbeltje kan een waardevol kenmerk zijn, dus: voorzichtig verzamelen en de paddestoel uitsteken, niet zo maar plukken.

Bij de jonge ex. vooral opletten, of er een velum aanwezig is.

Verder kan de verkleuring bij opdrogen ook nog een goede aanwijzing geven. Zo wordt bij drogen Inoc. Bresadolae rood, Inoc.xanthomelaena wordt zwart.

De sporen zijn meestal zeer variabel in vorm. Ook de knobbels zijn zeer variabel, bij sommige soorten zijn ze erg duidelijk en goed te tellen, bij andere zijn ze stomp en moeilijk te tellen.

Een soort herkent men direct aan de sporen, dat is Inoc.calospora, die ronde sporen met spitse uitsteeksels heeft. Zie fig. 9 in Coolia 10:1-2 pag. 17.

Inoc.calospora is een klein, bruin gevalletje, dat op vochtige plaatsen groeit.

Nadat we eerst dus deze Inoc.calospora en de rood verkleurende Inoc.Bresadolae er uit hebben gehaald, kunnen we de knobbelsporige soorten verdelen in drie groepen:

A. De Cortinatae.

De soorten, die tot deze groep behoren, hebben een duidelijke cortina, die men bij de jonge ex. goed kan zien.

Later maakt deze cortina de steel vezelig, wollig of schubbig. Bij sommige soorten is dat bij de oudere ex. direct te zien, bij andere moet de loupe er bij te pas komen. De top van de steel is vaak met cystiden bezet (pruineus), het onderste gedeelte van de steel is dat nooit.

Sommige soorten hebben een duidelijke knol, doch is deze knol nooit duidelijk gerand, zoals bij de 3e groep het geval is. Men vergelijke de tekening van *Inoc.umboninota* en *Inoc.asterospora* (fig. 22 en 30).

B. De Petiginosae.

Deze groep bevat kleine soorten, waarvan de jonge ex. geen duidelijke velum hebben. De cystiden op de lamellen hebben dikke wanden.

C. De Marginatae.

De soorten, die tot deze groep behoren, hebben alle een min of meer duidelijk gerande knol. Meestal is de steel over de gehele lengte met cystiden bezet.

Groep A : de Cortinatae.

Rechtopstaande schubjes op de hoed vinden we bij een aantal verwante soorten, die ook een schubbig of vezelige steel hebben. Het is de groep van *Inoc. lanuginosa*, in de "Flore" verdeeld in een drietal soorten: Zie ook fig. 13.

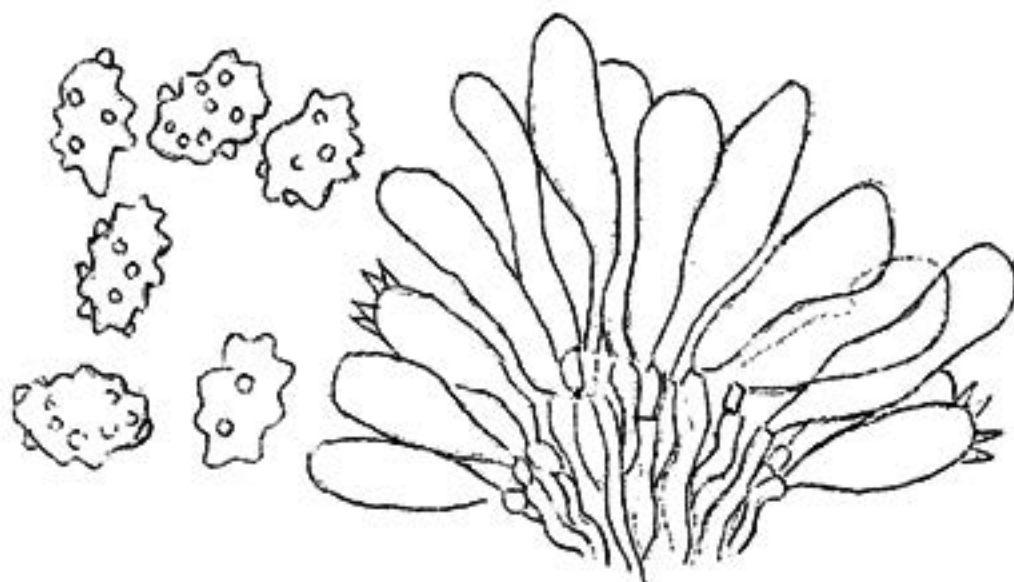

Inocybe lanuginosa + sporen
fig. 13. (x1200).

Geen cystiden op de lamellen,
alleen maar rancellen:

Inoc. Casimiri Vel.

Zie fig. 14.

Langwerpige cystiden op de lamellen: sporen (x1200) fig. 14.
Inoc.longicystis Atkinson Inocybe Casimiri (Vel.)
 Zie fig. 15. cystiden (x600)

Ovale tot peervormige cystiden op de lamellen: Inoc.ovatocystis Kühn-Bours.

Soorten zonder opstaande schubjes, maar soms wel aangedrukte schubjes, ook wel vezelig of enigszins wollig op de hoed, een rechte steel, geen knol:

Met een vaalbruine hoed, vezelig tot iets wollige steel, op een grote Inoc.lacera lijkend: Inoc.Boltoni Heim.

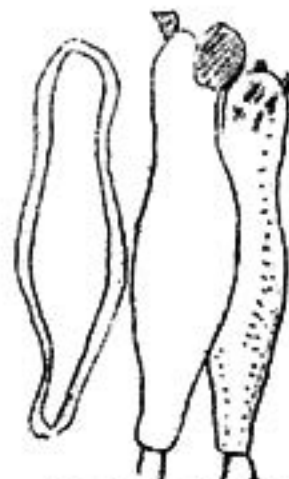

fig. 15.
I.longicystis
 cystiden (x 600).

Bruine hoed, lamellen van jonge ex. grijs lila, steel lila tot bruin lila vezelig onderaan, bovenaan pruineus: Inoc.ionipes Boud.

Hoed van jonge ex.wollig vezelig, later glad, radiaal vezelig, bruin, centrum vaak iets donkerder. Sporen groot en vaak rechthoekig, zeer karakteristiek:

Zie fig. 16.

Inoc.carpta
 ss Bresadola.

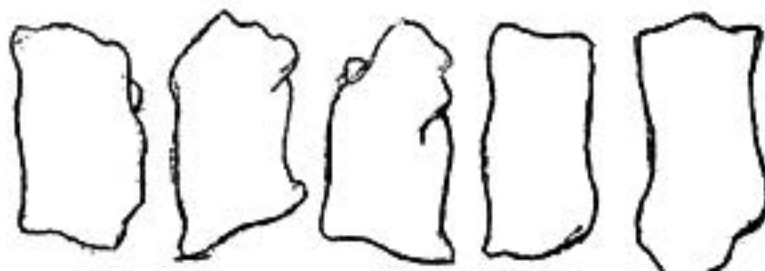

fig. 16.
 Inocybe carpta sporen 2000 x.

Bruin tot bruinzwarte
hoedbekleding, die zich
tot aangedrukte schubben
vormt, hygrofaan, bij
opdrogen sterk verble-
kend.

Korte stevige steel, 4-10
mm dik. Opvallend grote
cystiden, zie fig. 17.

In duinzand:

Inoc.maritima Fries.

Goudgele hoed, witte tot
cremekleurige steel, boven-
aan pruineus, onderaan iets
vezelig: Zie fig. 18.

Inoc.aurea Huysman.

Fig. 17.

Inocybe maritima
cystiden (x 600) sporen
(x 1200).

Gele tot geelbruine hoed, gelige steel,
sterk opgeblazen cystiden, zie fig.19.

Inoc.decipientoides Peck.

Gelige hoed, zilvergrijze tot asgrijze steel, Cystiden en
sporen als voorgaande soort: Inoc.cinerascentipes Huysman.

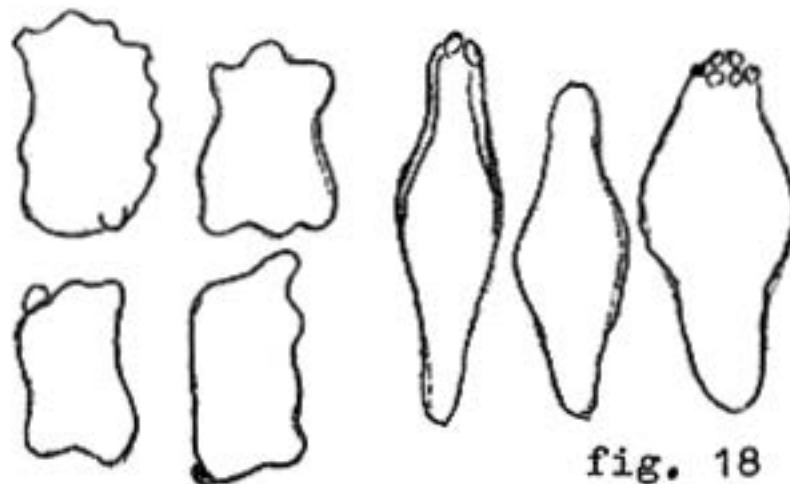

fig. 18

Inocybe aurea
sporen 2000x

cystiden
500x

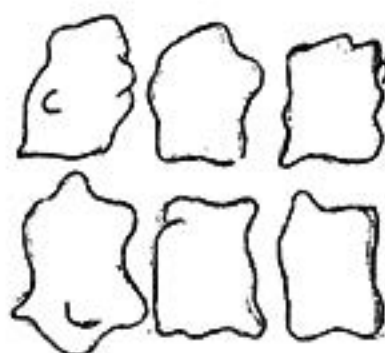
fig. 19.

I.decipientoides
sporen 1200x.
cystiden 600x

Hoed bruin, radiaal vezelig, bij
dennen, opvallend zijn de kleine,
rechthoekige, soms bijna vierkante
sporen. Cystiden dunwandig:

Inoc.brevispora Huysman. Zie fig. 20.

Soorten met een ovale of ronde knol,
nooit met een gerande knol:

Op zeer vochtige plaatsen, bijv. in
Elzenbroek groeit een vezelkop met

een spitse umbo, vrij donkere hoed, radiaal vezelig.
Steel bovenaan pruineus, onderaan iets vezelig gestreept:
Inoc.umboninota Peck. Zie fig. 21 en 22.

I.brevispora fig.
sporen 2000x 20.

In loofbos, met spitse umbo, vaal bruine hoed, steel met
stevige knol (niet gerand): Inoc.napipes Lange.
Zie fig. 23.

Eveneens in loofbos groeit een soort met stompe umbo,
ook een vaalbruine hoed, de steel heeft een duidelijk
knolletje, dat altijd wit is. De sporen verschillen van
Inoc.napipes, doordat de knobbels veel minder uitsteken:
Inoc.umbrina Bresadola. Zie fig. 24.

fig.21.

Inocybe umboninota
sporen 1200x
cystiden 600x

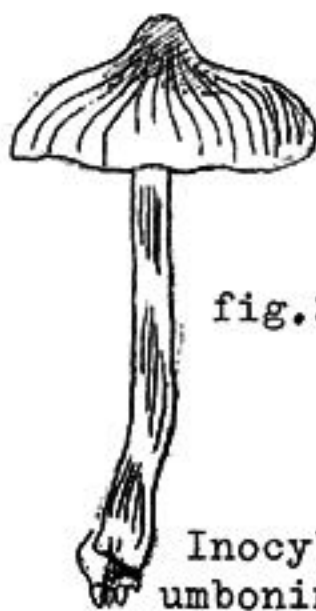
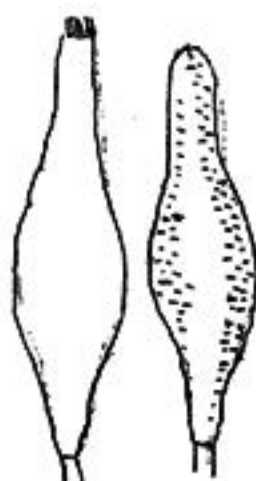

fig.22

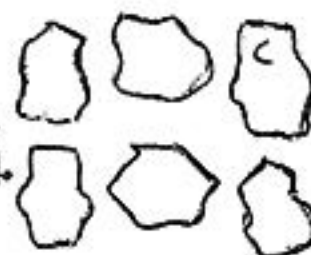
Inocybe umboninota

fig.23

I.napipes
sporen 1200x

fig.

Inocybe umbrina
sporen 1200x.

Groep B : De Petiginosae.

Kleine soorten, met dikwandige cystiden, waarvan de steel geheel of bijna geheel met cystiden is bezet en geen knol heeft.

In loofbos groeit een kleine, bruine grijze soort, die er bij regenweer grijs uitziet, enigszins kleverig is en sterk op een kleine Hebeloma lijkt. De dunne steel is licht van kleur. Sporen klein 6,5-8 x 4,5-6,2 Zie fig. 25. Inoc.petiginosa Fries.

Op iets lemige grond, tussen dennen of op kale plekken op heide, groeit een bruinige soort, microscopisch kenbaar aan de ovale randcellen, die zich tussen andere langwerpige cystiden bevinden. Sporen iets groter dan vorige soort 8-10,5 x 5,7-7,2 Zie fig. 26. Inoc.rufo-alba Pat.-Doassans.

Op zeer vochtige plaatsen zeldzaam te vinden is een soort met witte hoed, die later iets gelig wordt, steel wit, soms geel, met basis verdikt door mycelium. Zie fig. 27.

Inoc.trechispora
(Berk.) Karsten.

fig.25.

I.petiginosa
sporen 1200x
cyst. 600x

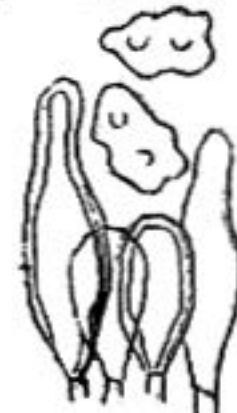

fig 26.

I.rufo alba
sporen 1200x
cyst. 600x

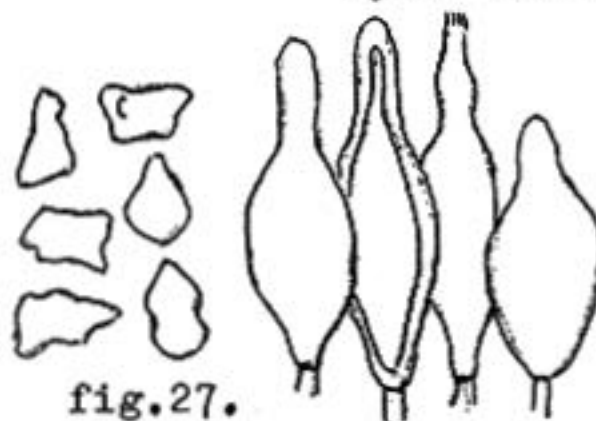

fig.27.

I. trechispora
sporen 1200x cyst.600x

Groep C : de Marginatae.

Soorten met een gerande knol, die soms zeer duidelijk is, bij andere soorten echter minder opvalt.
Geen velum bij jonge ex. De steel is gewoonlijk geheel met cystiden bezet.

Aanvankelijk een witte steel hebben de soorten, die verwant zijn met Inoc.praetervisa Q. Enkele soorten van deze groep kan men herkennen aan de kleur, die de steel krijgt bij het opdrogen.

Hoed vaal grijsbruin, steel bruin wordend bij het drogen : Inoc.praetervisa ss Kühn-Bours.

Hoed strogeel tot bruingeel, steel blijft licht van kleur bij het drogen : Inoc.mixtilis Britz.

Hoed idem, doch steel wordt bij drogen zwart : Inoc.xanthomelaena Kühn-Bours.

Hoed bruid oker of geel, steel wordt gelig tot honingkleurig, groeit op vochtige plaatsen onder wilgen : Inoc.Salicis Kühn.

De volgende soorten hebben direct al een gekleurde steel :

Hoed zeer licht van kleur, doch aangedrukte of zil-verkleurige vezeltjes. Daaronder is de hoed bruinig, soms ook rose of grijze violet. Opvallend sterke zurige geur. De sporen zijn zeer variabel.
De cystiden zijn opvallend dikwandig.
Zie fig. 29. Inoc.grammata Q.

fig. 28.
I. mixtilis
sporen 1200x

fig. 29.

Inoc. grammata.

sporen 1200x cyst. 600x

Hoed bruin of bruingeel, sterk vezelig.

De sporen zijn zeer karakteristiek.

Stevige steel met opvallende gerande knol.

Zie fig. 30.

Inoc. asterospora Q.

In de duinen bij kruipwilg groeit een soort met okerleurige hoed. Vrij grote sporen en dikwandige cystiden.

Zie fig. 31.

Inoc. decipiens Bres.

N.B. De soorten, die men in de duinen kan vinden zijn vaak moeilijk te onderzoeken, doordat ze vol zand zitten en de kleuren zijn ook niet altijd duidelijk te zien.

fig. 30

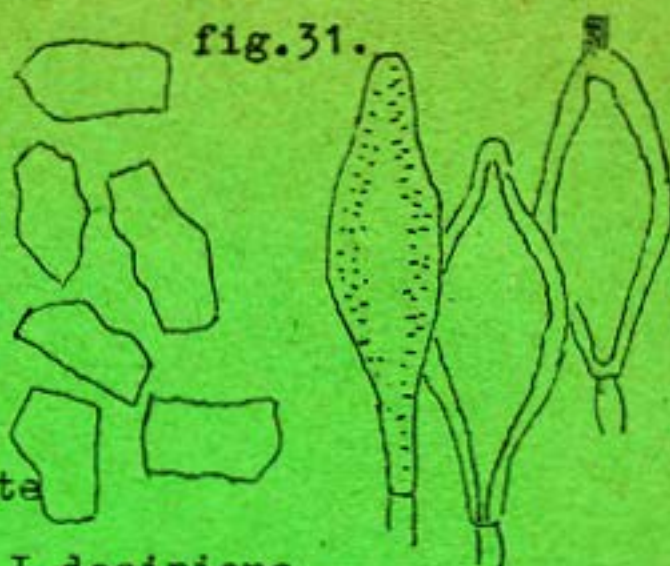

Inocybe asterospora + spore
2000 x

Hoed bijna geheel glad,
nauwelijks iets vezeligs,
gelig.
Steel iets roodachtig of
rose. Sporen met duidelijke
knobbels.

Van deze soort schijnen er
echter ook vormen of mis-
schien aanverwante soorten te
zijn, die minder knobbelige
sporen hebben. Zie fig.32.

Inoc. oblectabilis Britz.

I. decipiens

sporen 1200x

Cystiden

600x

Hoed zeer donker, bijna
zwart, aan de rand wat lichter.

Deze soort is verwant met de

vorige. Zie fig.33. Inoc. fuligineo-atra Huysman.

fig.32.

I. oblectabilis

spore 2000x

Inocybe fuligineo-atra

fig33.

sporen 2000x

cystiden 500x

Hierboven vindt U dus een overzicht van de knobbelspo-
rige Inocybes, die U in ons land kunt tegenkomen.

Het spreekt vanzelf, dat dit geen volledige lijst is.

Het is zeer wel mogelijk, dat er soorten niet worden ver-
meld, die plaatselijk algemeen zijn. Van de verspreiding
van de Vezelkoppen in ons land weten we nog heel weinig
af.

We hopen echter met dit korte geschrift te bereiken,
dat U in dit geslacht een beetje wegwijs kunt worden.

Breda, september 1963.

P.B. Jansen.